

Novák V., Hrozinka F., Starý B.: Atlas hmyzích škůdců lesních dřevin. Státní zemědělské nakladatelství, Praha, 1974, 128 str. 115 barevných tabulí, 49,-- Kčs.

V atlase je zobrazeno 104 druhů lesních škůdců, kteří se během 20 let nejčastěji vyskytovali v ČSSR. Ing.V.Novák vypracoval texty, F.Hrozinka zobrazil škůdce jehličnanů a B.Starý škůdce listnáčů. Druhy byly vybrány, tak aby to odpovídalo učebním osnovám lesnických škol, pro které byly původně barevné tabule připraveny jako učební pomůcka. Jsou zobrazena jak imaga jednotlivých druhů, tak i jejich vývojová stadia - vajíčka, larvy (někdy několik instarů) a kukly. Mimo to atlas obsahuje i charakteristická poškození příslušných lesních stromů. Po úvodní poznámce jsou nejdříve zařazeni škůdci ve školkách a kulturách, pak následují škůdci jednotlivých dřevin (smrk, borovice, jedle, modřín, douglaska, vejmutovka, dub, buk, jasan, bříza, lípa, topol a olše) a na konec rejstříky druhů a česko-slovenský slovníček. Každá tabule je uvedena popisem vývojových stadií, charakteristických rysů bionomie jednotlivých druhů, morfologické a barevné variability, je uveden způsob poškození stromů a upozorněno, které další stromy a které jejich části jsou napadány, jak se poškození nejdříve projeví a které věkové skupiny dřevin jsou nejvíce poškozovány. Takto komplexní zpracování škůdců lesních dřevin je vhodné nejen pro lesnické školy, ale je to přínos pro všechny zájemce o hmyzí faunu, zvláště při naprostém nedostatku podobné literatury. Snad bude vhodné upozornit i na některé nedostatky, které bude třeba pro další vydání (ke kterým jistě dojde) opravit. V textu jsou drobné chyby např. jsou jména autorů všech druhů v závorkách na str. 45 jsou prohozeny texty pod jednotlivé obrázky. Na barevných tabulích jsou však některé závažnější nepřesnosti a chyby v zobrazení morfologických struktur u brouků, kreseb a žilnatiny křídel motýlů. Jde o přílišné schematizování, vhodné možná pro velké tabule zavěšené při vyučování na tabuli, avšak rozhodně nevhodné pro knižní vydání. Jen několik příkladů: tesařík smrkový (*Tetropium castaneum*, str. 23), tesařík krovový (*Hylotrupes bajulus*, str. 26), chroust maďalový a chroust obecný (*Melolontha hippocastani*, *M.melolontha*, str. 81) mají chybný celkový tvar těla; pilatka jasanová a pilatka běloskvrnná (*Tomostetus nigrinus* a *Macrophys punctum-album*, str. 104) mají chybnou žilnatinu křídel a velmi kontrastují s vyobrazením ostatních pilatek; bekyně velkohlavá (*Lymantria dispar*, str. 96), píďalka zhoubná (*Erannis defoliaria*, str. 99), vztyčenořitka lipová (*Phalera bucephala*, str. 113) a j.

mají příliš schematizovanou a chybnou kresbu; drvopleň topolový (*Cossus cossus*, str. 118) a j. mají i chybný tvar křídel; Obaleč dubový (*Tortrix viridana*, str. 89), bekyně vrbová (*Stilpnotia salicis*, str. 121) a j. mají špatně zakreslenou žilnatinu křídel a bylo by lépe vůbec ji nezakreslovat, než ji kreslit špatně, zvlášť proto, že je to důležitý znak pro určování motýlů charakteristický pro rody i druhy.

Několik uvedených příkladů jistě stačí, je jich však mnohem více. Vyjmenované nedostatky zvláště kontrastují s úvodní poznámkou, kde se říká, že pro zobrazení objektů "...byly vybírány ty, které představovaly při rozsáhlé přírodní rozmanitosti a zejména barevné proměnlivosti nejobvyklejší a také nejčastější zastoupení v četnosti velkého výskytu.", a že "...správnému určení druhu nestačí jen porovnat škůdce s vyobrazením, ale je nutné důkladně přečíst popis a porovnat všechny uvedené znaky s materiálem, který chceme určit."

Atlas je vhodným doplňkem pro seznámení se se škůdci lesů pro lesnické i jiné školy i pro lesnickou praxi a bude ještě lepší, jestliže pro další vydání budou některé druhy přesněji překresleny a méně chybně schematizovány.

Jiří Zelený

P o z n á m k a r e d a k c e :

Na vrchní desce Atlasu hmyzích škůdců lesních dřevin byl vyobrazen tesařík alpský - *Rosalia alpina* L., který je však v ČSSR, jako druh vzácný a ohrožený, chráněn. Navíc je tento tesařík jako škůdce celkem bezvýznamný a v textové části o něm není nic uvedeno. Proto nemělo být vyobrazení tohoto příslušníka našeho přírodního bohatství použito na vrchní desku atlasu škůdců.